

Plūdi Daugavā.

Ja mūsu dienās Daugava pavasara plūdus iziet no krastiem un nodara zaudējumus, tad mēs to jau uzskatām ka ievērojamu notikumu. Ieskatoties Rīgas vēsturē, tomēr atrodam daudz briesmīgākus notikumus. Tā 1358. gadā Daugavas ūdens plūdi bija lieli, ka Doma baznīcā ieplūdušais ūdens sasniedzis liela vīra augstumu. Šīm briesmām par atmiņu baznīcas sienā, ūdens augstumā, iemūrēts dzelzs krusts. 1578. gadā no 19. līdz 26. aprīlim plūdi aizskalojuši daudz rīdzinieku māju ar visiem cilvēkiem. Līdzīgs posts atkārtojies arī 1589. un 1597. gadā. Bet 1615. g. pārplūdusi Daugava ar ledu aizskalo netik vien mājas, cilvēkus un lopus, bet Domā baznīcā ieplūdušais ūdens izskalo kapus un velves, tā kā milzīgās akmens kapu plāksnes iegrimst dziļi pazemē. Iekšrīgas noliktavā tad pat aizskalots daudz sāls un samaitāta labība. 1649. gadā Daugavas straume aiznesusi 24)0 namu ar cilvēkiem, kuri nav paspējuši glābties. Bet rudenī, kad Daugava aizsala, uznāca milzīga vētra, kas ledu uzlauza un aizdzina pa upi uz augšu. No tā radās plūdi, kuri aiznesa 150 namus, bet pēc tam atrada 120 liķus.

Daugava vairākkārt appludināja Jaunjelgavu noskalojot ievērojamu skaitu ēku. Īpaši spēcīgi plūdi novēroti 1740., 1743., 1837., 1941 - 1957. gados. 1771. gadā Daugavas pavasara pali noskaloja lielu daļu pilsētas. 1778. gadā plūdi iznīcināja vairāk kā 100 māju. 1771. gadā plūdi Daugavā – 14. aprīlī neticami strauji ceļas ūdens līmenis. No Salaspils ūdens platā straumē traucies uz Ulbroku (Stubbensee), no turienes uz Juglas un Ķīsezeriem un ar Daugavu savienojies lejpus Rīgai. Aramzeme gar Daugavu pārklāta ar smiltīm un akmeņiem, bet augsnes virskārta aizskalota. 1754. gadā atjaunoto Ikšķiles baznīcu 1771. gadā noposta lielie plūdi. Tie nebija vienīgie postošie plūdi.

Plūdi Ikšķilē 1924.g.

Pēc garas un bargas ziemas pēkšņi 1924. gada marta beigās iestājās ļoti silts un pavasarīgs laiks, kas izraisīja strauju sniega kušanu. Daugavā ievērojami cēlās ūdens līmenis, un ļoti biežā ledus nevienmērīgā kustība daudzviet veidoja milzīgus ledus sastrēgumus. Aprīļa pirmajās dienās ledus upē

bija sakustējies Krievijas pusē, bet tikai pavisam nedaudz - Latvijas teritorijā līdz Daugavpili. 3.aprīļa rītā bija izveidojies pamatīgs ledus sastrēgums leļpus Daugavpils, kas strauji cēla ūdens līmeni pilsētas apkārtnē. Sniegs un ledus kusa tik strauji, ka drīz Daugavas ūdens līmeņa norma bija pārsniegta jau par nepilniem astoņiem metriem. Visvairāk cieta Grīva - Daugavpils pilsētas daļa upes kreisajā krastā. Drīz vien ledainais ūdens krietni pārsniedza māju pirmā stāva līmeni. Ielas pazuda zem ūdens, glābēji ar laivām nespēja pietiekami operatīvi evakuēt visus cietušos.

Kritiska situācija izveidojās arī tālākajos Daugavas posmos, it īpaši Jaunjelgavā. (attēlā aplūdušās Jaunjelgavas ielas 1924.gada aprīlī) Ledus sakustējās Krustpils teritorijā, bet izveidoja krietnu nosprostoĶumu garā posmā pirms Jaunjelgavas. Īsā laikā pilsētu teĶu pilnībā pārņēma ūdens. Zemākajās vietās daudzas mājas applūda līdz pat jumtam. MāĶokļiem draudīgi spiedās virsū arī milzīgi ledus kalni, ko ūdens straumes stumdīja uz visām pusēm. Vēlāk laikraksti ziņoja, ka ledus salauzis un straume aiznesusi vismaz četras ēkas. Daudzviet bija redzami noklīduši un cietuši māĶlopi. Ūdens no Jaunjelgavas sāka atkāpties pēc diennakts, tomēr ikdienas ritmu te vēl ilgi nemanīja, jo ielas un ēkas daudzviet nosprostoja ledus gabali. Aprīļa sākumā, it īpaši 3. un 4.aprīlī, ik pa stundai ūdens līmenis cēlās arī Daugavas lejtece. Ogrē tas pārsniedza normu par vairāk nekā trim metriem, un 3.aprīļa vakarā kļuva skaidrs - ja ledus neizkustēsies, applūdīs arī Rīga. Un diemžēl tas arī notika.

“Ledus kalni” Rīgas Jūrmalā 1929. aprīlī, kas apgrūtināja Daugavas palu un ledus iziešanu jūrā, radot plašus plūdus.

Jau iepriekš laikraksti bija ziņojuši, ka plūdu briesmas Rīgā izziņos ar trim lielgabala šāvieniem Daugavas malā un zvana iezvanīšanos Sv. Pāvila baznīcas tornī sešas reizes pēc kārtas. Tad ugunsdzēsējiem ar glābšanas rīkiem, pajūgiem un automobiļiem jāpūlcējas Rātslaukumā. 5.aprīlī lielgabalu šāvieniem atskanēja laiku pa laikam. Tādus plūdus, kādus Rīga piedzīvoja 1924.gada aprīlī, iedzīvotāji nebija piedzīvojuši teĶu kopš 18.gadsimta sākuma. Ūdens strauji piepildīja lielu daļu ielu zemākajās vietās Daugavas kreisajā krastā. Kā redzams zemāk pievienotajā plūdu laikā uzņemtajā kinohronikā, ūdens sniedzās automobiļiem līdz pusei riteņa. Topavas ar plūdus cieta ne vien pie Daugavas krastiem izvietotās pilsētas un ciemi, bet arī apdzīvotas vietas citu Latvijas lielāku un mazāku upju krastos - gar Lielupi, Gauju, Ventu un citur.

Pagājušā gadsimta 30. gados plūdi apdraudēja daudzas apdzīvotās vietas Daugavas krastu tuvumā. Vieni no lielākajiem plūdiem 1937. gada pavasarī bija Ogres apkārtnē, kad ledus vižņu sastrēgumu dēļ applūda plašas teritorijas. No plūdu skartajiem reģioniem evakuēja vairākus desmitus cilvēku. Lai sniegtu palīdzību vietējiem iedzīvotājiem, plūdu seku likvidēšanā iesaistījās Ogres pašvaldības pārstāvji, kā arī policijas, Latvijas armijas un Sarkanā Krusta pārstāvji. Piemēram, žēlsirdīgo māsu grupa iedzīvotājiem izsniedza apģērbu un pārtikas produktus. Tāpat plūdus cietušo vajadzībām tika vākti ziedojumi un ziedotāju vidū bija toreizējais Latvijas valsts vadītājs Kārlis Ulmanis (1877–1942), kurš šīm vajadzībām novirzīja 1000 latu.

Smagā artilērija pie Ikšķiles grauj ledus sastrēgumus.

Plūdu apdraudētā Ogres rajonā šodien stāvoklis bez pārmaiņām. Ūdens līmenis no vakardienas nedaudz krities, tomēr plūdu briesmas nav mazinājušās. Ledus iesprostotās Ogres salas 5 saimniecību iedzīvotāji, kas vakar atteicās salu atstāt, tur mitinās arī šodien. Uzraudzības iestādes tomēr nevar pieļaut, ka briesmām bez pamatota iemesla padotas sievietes un bērni, kādēļ tos šodien no salas izvāks piespiedu kārtā. Salas saimniecībās atļaus palikt vienīgi vīriešiem, kas uzskatītu iedzīvi un lopus. Lielā ledus sastrēguma lejgalā pie Ikšķiles vakar izvestie spridzināšanas darbi tomēr devuši panākumus. Atbrīvots sastrēguma lejgals un tur naktī radies apm. kilometru garā gabalā brīvs ūdens. Šis apstāklis devis jaunas cerības sastrēguma likvidēšanai un šodien atjauno ledus spridzināšanu pastiprinātos apmēros.

Pie Ikšķiles Elkšņu skolas, 1,5 klm. atstatumā no ledus sastrēguma lejgala, uzstādīti smagā artilērijas pulka 2 lielgabali un šodien pl. 10 r. tie smagiem lādiņiem iesāka graut sakrautos ledus blākus. Lai novērstu varbūtējus nelaimes gadījumus šāviņu novirzīšanās dēļ, no divām piekrastes saimniecībām šorīt izvācās to iedzīvotāji. Lielgabalu grāvēni dobji atbalsojas plašā apkārtnē, radot karalauka iespaidu. Granātu sprādzienos augstu gaisā jūk ūdens strūkļas un salauzītie ledus gabali, bet pirmie šāviņi vēl redzamus panākumus sastrēguma izkustināšanai nedevis. Ledus spridzināšanu turpina arī sapieru pulka 2 spridzinātāju komandas un mīnometēju komanda. Sastrēguma likvidēšanas darbus vadīt Ikšķilē ieradušies apriņķa priekšnieks J. Legzdiņš, apr. pašvaldību vec. E. Zvaigzne un smagā artilērijas pulka kom-riš plkv. Vēmanis.

Jaunākās Ziņas, Nr.66 (21.03.1937)

Rīgas apr. pr-ks un 5. Rīgas aizsargu pulka komandieris J. Legzdiņš, 2. S. A. P. Divizionā komand. pulkv.-leitn. Kuške un 3. Salaspils pag. aizsargi un policija, kuri atbrīvoja Rīgas - Daugavpils lielceļu no ledus blāķiem 1937. g. 25. martā Salaspilī.

Lielā ledus sastrēguma rajonā Ogrē vakar līdz vakaram ūdens nokrities no augstākā līmeņa par 40 cm, bet naktī atkal lēni cēlies. Ledus sastrēgums stāv bez pārmaiņām, bet pamazām saplok, jo kausē lietus un saule, bet no apakšas skalo ūdens, kas sastrēguma lejgalā plūst mutuļodams. Vakār Ogrē sanāca plaša apspriede, kas pārrunāja turpmāko plūdu briesmu novēršanu. Apspriedi vadīja Rīgas apriņķa pr-ks J. Legzdiņš. Piedalījās Rīgas apriņķa pašvaldību vecākais Zvaigzne, Ogres pils. galva Mārsons, aizsargu nod. pr-ks Pūris, ūdensceļu rajona pārzinis Pakalns, jūrniecības dep-ta inž. Sarkanābols, 1. rajona ceļu inž. Robežgruntnieks, ugunsdzēsēju pr-ks Baumanis un visu plūdu apdraudēto pagastu vecākie. Apspriedē konstatēja, ka pašreizējais plūdu stāvoklis applūdinātām saimniecībām nav draudošs, bet var rasties lielas briesmas Ogres pilsētai un visiem Daugavmalas pagastiem, ja atraisītos lielais ledus sastrēgums pie Liksnas, kas līdz ar lielām ūdens masām nestu nepārredzamus sarežģījumus.

Nolēma atkārtoti brīdināt visas saimniecības Ogres pilsētā, Tomes, Ogresgala, Ikšķiles, Daugmales, Salaspils, Katlakalna un Doles pagastos vajadzības gadījumam sagatavoties katrā laikā no mājām izvākties, lai pārceltos uz augstākām vietām, kuras plūdi nevar apdraudēt. Uzdeva sagatavot laivas, kas būtu nepieciešamas satiksmei un apdraudēto iedzīvotāju un mantu pārcelšanai.

Rīgas apr. policijas darbinieki, 5. Rīgas aizsargu pulka aizsargi un Ogres ugunsdzēsēji, Rīgas apriņķa pr-ka J. Legzdiņa vadībā 1937. g. 21. martā izbūvē dēļu laipas uz Ogres salu, kur bija apdraudētas 5 saimniecības.

Draudošais stāvoklis pie Ogres turpinās jau 6 dienas un visu šo laiku nepārtrauktā trauksmes stāvoklī atrodas visu augšminēto pagastu aizsargu priekšnieki, aizsargi un aizsardzes, pašvaldību vadītāji, ugunsdzēsēji un policija, kas pašizliedzīgi ziedo visu enerģiju, rūpējoties par līdzpilsoņu drošību. No vakardienas Ogrē ierīkots medicīniskās palīdzības sniegšanas punkts, kurā nepārtraukti dežūrēs 5. Rīgas aizsargu pulka ārsti un sanitāri. Ari Sarkanais krusts norīkojis divas žēlsirdīgās māsas pirmās palīdzības sniegšanai Ogrē un Tomes pagastā. Apspriedes dalībnieki vakar apbraukāja visas applūdinātās saimniecības. Ogressalas iemītniekiem, kas salu neatstāja, plūdi nodarījuši smagus zaudējumus, jo ūdenī samirkusi labība, kartupeļi un lopbarība. Urgu saimniecībā,

kas visdziļāk ūdenī, sašķobīti visi ēku pamati un dzīvojamās telpās sagāzušās krāsnis. Ogres upē ūdenslīmenis turpina celties, bet ledus sastrēdzis 10 klm augšpusē un vēl neiet. Pag. naktī izgājis ledus no Aiviekstes lejpgala, kas nāk uz leju un palielina ledus sastrēguma augšgalu pie Ķeguma. Ledus spridzināšanu pagaidām neturpinās, lai gan sapieru komanda un smagās artilērijas baterija dežūrē Ikšķilē.

1937. g. 25. martā, ledus iešanas laikā Daugavā pie Remeiku mājām, Ikšķiles pag., sadzītie ledus kalni. Apakšā — Rīgas apr. priekšnieks J. Legzdiņš un Smagās art. pulka divizionā komandieris Kuške.

Lielais ledus sastrēgums pie Līksnas vakar palielinājies, jo ledus nācis no Piedrujas un spiežoties virsū sastrēguma augšgalam pie Daugavpils, to sablīvējis. Līksnas rajonā ledus upē vietām sadzīts līdz dibenam. Daļa sastrēguma augšgala ledus izdzīta pāri krastiem un izklīdināta applūdušos laukos un pļavās. Sakarā ar to ledus augšgals, kas vakar atradās 2 klm. augšpus Daugavpils, noslīdējis 2 klm. lejāk. No turienes uz leju sastrēgums sniedzas 20 kilometru garumā līdz Līksnai, bet tālāk līdz Līvāniem, 46 kilometru garumā, ledus stāv vēl nesalauzīts. No Līvāniem līdz Ķegumam Daugava no ledus brīva. Līksnas sastrēguma rajonā ūdens no vakardienas cēlies par 10 cm. Applūdinātie rajoni iet plašumā un Daugavas lielceļu upes kreisā krastā jau pārplūdina apm. 1 mtr. bieza ūdens kārtā. Lauksaimniecību ēkās ūdens vēl neieplūst, un iedzīvotājiem pagaidām briesmas nedraud. Tā ka Daugavas augšgalā pie Krāslavas un Piedrujas ūdens krītas, nav cerību, ka lielais Līksnas sastrēgums drīzumā likvidēsies.

Jaunākās Ziņas, Nr.68 (24.03.1937)

Ledus sastrēgums Daugavā izgājis

Pēc septiņu dienu ilgas trauksmes Ogre un Tomes pagastā, ceturtdienas rīts, beidzot, apdraudēto apgabalu atbrīvoja no plūdu briesmām. Ledus iešana Daugavā sākās pl. 7 rīta, kad viss garais sastrēgums pēkšņi sakustējās. Ar granātu sprādzieniem līdzīgu troksni, metri pēc metra sastrēgums salauzīja priekšā esošo ledu un devās tālāk, ar apm. 10 km stundas ātrumu. Abos Daugavas krastos radās augstas ledus krautnes. Sevišķi lielas tās bija pret Ikšķili, Jakaru un Remeiku mājām. Pēc pēdējām, Daugavas krasta ielokumā ledus kalns pacēlās ap 20 metru augstumā.

Ledus sastrēgums pie Ikšķiles; Policija, Nr.4 (01.04.1937)

Ledus iešanai sākoties, Rīgas apriņķa priekšnieks Legzdiņš no Ikšķiles informēja administratīvā departamenta direktoru Anšmitu un Rīgas prefektu Pommeru, brīdinot galvas pilsētu, par Ogres sastrēguma tuvošanos. — Ikšķiliešus brīdinot dobji sāka zvanīt Ikšķiles baznīcas zvans. Sastrēguma ledus masām līdzī gāja arī augsts ūdens vilnis, applūdinot abos Daugavas krastos visas zemākās vietas. No apdraudētām mājām steigā izvāca iedzīvotājus un lopus. Garais Ogres sastrēgums no jauna apstājās lejpus Rumbulas krācēm, ieņemot Salaspils baznīcai. 5 minūšu laikā jau ūdens straumes un ledus blāķi klāja plašu apkārtni. Zem ūdens un ledus atrodas arī Rīgas - Daugavpils šoseja, apm. kilometru lielā gabalā. Baigi brīži bija jāpiedzīvo applūduma rajonā Panteļu māju iedzīvotājiem. Saimniecībai tuvojās liels ledus kalns, draudot sagraut ēkas. Kad ledus no ēkām atrodas vairs tikai nedaudz metrus, pēkšņi Daugavas sastrēgums sāka no jauna doties uz priekšu, garām Doles salai, pa abiem Daugavas sazarojumiem. Ledus sastrēgumam pie Ogres sākot slidēt uz leju, tika brīdinātas arī ostas valde, un ostas pr-ks kapteinis Dambekalns deva rīkojumu visus muitas rajonu preču tvaikonis novietot aiz ostas dambja Eksportostā. Tāpat uz dažām stundām pārtrauca pilsētas tvaikonīšu satiksmi. Vēsts par Ogres ledus sastrēguma tuvošanos Rīgai ātri aplidoja Rīgu un Daugavas mala pulcējās daudz ziņkārīgo. Pirmie ledus gabali dzelzs tiltu sasniedza īsi pirms pl. 11. Lielie ledus gabali cēlās reizēm līdz pat tilts dzelzs fermām. Vairāk kā divas stundas ledus masas turpināja iet garām Rīgai. Kā ostas priekšnieks kāpt. Dambekalns paskaidro, ledus iešana Rīgas ostā nav nodarījusi nekādus zaudējumus.

Tūlīt pēc sastrēguma aiziešanas un ūdens līmeņa nokrišanās pie Ogres, aizsargi, apriņķa priekšnieka Lezdiņa vadībā stājās pie Rīgas Ogres šosejas atbrīvošanas no ledus Salaspils sapieru nometnes rajonā, un jau pēc 4 stundām satiksmi varēja atjaunot. Kā vēlāk izrādījās, augstie Daugavas ūdeņi bijuši bagāti zivīm, jo ūdenim strauji krītoties, grāvjos un iedobumos palikušas daudz zivis, īpaši līdakas. Pēc ceļa atbrīvošanas Ogrī un Ķegumu apmeklēja arī administratīvā departamenta direktors Animīts, kopā ar policijas inspektoru Ķīsalī un aizsargu štāba priekšnieku plkv.-ltņ. Zālīti. Pašā Ogrē ledus vēl nav izgājis, jo Daugavas sastrēguma ledus aizdambējis visu izteku līdz dibenam. Apkārtējie lauki un pļavas noklāti lieliem ledus gabaliem. Applūdušo māju iemītnieki jau atgriezušies savās mājās, un uzsākuši labot plūdu nodarītos postījumus. Ūdenim nokrītoties noskaidrojās, ka Daugavas straume nodarījusi zaudējumus arī ceļiem. Urgas upītes rajona stipri izskalots šosejas uzbērums, kuru nekavējoties sāka izlabot. Tāpat šajā rajonā izskalots arī dzelzceļa uzbērums.

Valsts prezidenta ziedojuma plūdus cietušiem.

Jēkabpils. Krastiņu mājas Stūra Brēķi plūdus 1928

Valsts prezidents K. Ulmanis vakar nodevis Rīgas apriņķa priekšniekam J. Legzdiņam 1000 ls plūdus cietušiem iedzīvotājiem Ogrē, Tomes un Ikšķiles pagastā, Šo Valsts prezidenta Lieldienu dāvinājumu plūdus cietušiem sadalīja plūdu komisija — Rīgas apriņķa pr-ks J. Legzdiņš, Rīgas apr. vecākais E. Zvaigzne, Ogres pilsētas galva J. Marsons, Tomes pag. vecākais D. Aurmanis, Ikšķiles pag. vecākais M. Markitants un šoseju un zemes ceļu departamenta 1. rajona inž. M. Robežgruntnieks. Plūdus cietušiem Tomes pagasta iedzīvotājiem no Valsts prezidenta ziedojuma piešķirti 390 ls un Ogres pilsētā un Ikšķiles pag. Ogressalā — 610 ls. Plūdus visvairāk cietis Uргу māju saimnieks J. Kalniņš Ogres pilsētas rajonā.

Rīts, Nr.86 (28.03.1937)

